

LAKIUS

Osakassopimuksen tekeminen

JURISTIN LAATIMA OPAS

Sisällysluettelo

- 1. Sopimusten täyttöohjeita**
- 2. Yleinen tarkistuslista sopimusten tekemiseen**
- 3. Yleistä osakassopimuksista**
- 4. Osakassopimuksen suunnittelu**
- 5. Osakassopimuksen sisältö**
- 6. Juristin vinkit sopimusehtoihin**

Tietoja tästä oppaasta

Oppaan kirjoittaja

Tämän oppaan on kirjoittanut lakitoimisto LAKIUS Oy:n juristi **Villy Lindfelt**. Villy on koulutukseltaan OTM, KTM ja LL.M. (Washington University in St. Louis). Hänellä on yli 10 vuoden kokemus yritysjuridiikasta niin lakimiehenä lakitoimistossa kuin yhtiöjuristina yrityksessä. Hänen osaamisalueitaan ovat yhtiö- ja sopimusoikeus, tietosuoja, työoikeus, sekä markkinointi-, immateriaali- ja teknologiaoikeuteen liittyvät oikeudelliset kysymykset. Hän avustaa asiakkaitaan usein osakassopimuksia koskevissa asioissa.

Yhteystiedot:

Villy Lindfelt, juristi, LAKIUS

Sähköposti: villy.lindfelt@laksius.fi

Puhelin: +358 44 2358 211

Julkaisija: **LAKIUS Oy**, <https://www.laksius.fi>

1

Täyttöohjeet

LAKIUS Oy:n ja muidenkin laatimissa asiakirjoissa on usein hakasuluilla ja/tai värillä korostettuja kohtia. Näihin tulee yleensä täyttää hakasulkujen sisältämien ohjeiden mukaiset tiedot. Sen jälkeen hakasulkumerkit ja värikorostus poistetaan.

Esimerkiksi näin:

Malliasiakirjan teksti:

Tämän sopimuksen osapuolina ovat [Yrityksen nimi] ja [Yrityksen nimi].

Muokattuna:

Tämän sopimuksen osapuolina ovat Yritys Oy Ab ja Firma Oy Ab.

Toisinaan hakasuluissa voi olla myös kurstiivilla kirjoitettuja tekstikappaleita, jotka on erotettu toisistaan kauttaviivalla. Tämä tarkoittaa sitä, että hakasulkujen sisällä on vaihtoehtoisia mallilausekkeita, joista voit valita tarpeeseesi sopivan. Poista silloin muut versiot, hakasulut ja muokkaa tekstimuotoilu muutoin sellaiseksi, että se on yhtenäinen muun tekstin kanssa.

Esimerkiksi näin:

Malliasiakirjan teksti:

Tästä sopimuksesta aiheutuvat riitaisuudet ratkaistaan [*Helsingin käräjäoikeudessa / välimiesmenettelyssä*].

Muokattuna:

Tästä sopimuksesta aiheutuvat riitaisuudet ratkaistaan Helsingin käräjäoikeudessa.

Viimeistele asiakirja aina hyvin. Paitsi että annat sillä itsestäsi ja yrityksesi toiminnasta hyvän vaikutuksen sopijapuoleen, vähennät samalla myös riskiä siitä, että lopulliseen asiakirjaan jäisi epäselviä, tulkinnanvaraisia tai puutteellisia ehtoja. Nämä kun tahtovat olla niitä asioita, joista myöhemmin sitten riidellään.

2

Yleinen tarkistuslista sopimusten tekemiseen

- **Neuvottele rehdisti.** Älä yritä harhaanjohtamalla saada toista osapuolta solmimaan sopimusta, vaikka sinun ei sinänsä tarvitsekaan toisen osapuolen etuja ajaa. Jos sopimustekstissä sanotaan yhtä, älä esitä että sillä tarkoitetaan toista. Allekirjoitettu sopimus voidaan harhaanjohtamistilanteessa jopa katsoa pätemättömäksi.
- **Tarkista ja täytä sopimus huolellisesti ennen allekirjoituksia.** Täytä huolella kaikki kohdat ja muista päivätä sopimus ennen allekirjoitusta. Selkeintä on määritellä sopimukselle tietty yksiselitteinen voimaantulopäivä, sen sijaan että voimaantulo määräytyisi allekirjoituspäivien perusteella.
- **Oikeat henkilöt allekirjoittamaan sopimus.** Kun sopimuksen osapuolena on yritys tai oikeushenkilö, varmista, että sopimuksen allekirjoittaa sellainen henkilö, joka on kelpoinen kyseisen oikeushenkilön tai yrityksen puolesta solmimaan sopimuksen. Muuten pätevää sopimusta ei välttämättä synny. Varma tapa on allekirjoituttaa sopimus henkilöllä, jolla on yrityksen nimenkirjoitusoikeus. Toisaalta myös työntekijä, joka tehtäviensä puolesta tekee tietyntyyppisiä sopimuksia, voi sitovasti yrityksen puolesta tehdä sopimuksen. Esimerkiksi myyjä yleensä voi sitovasti tehdä tavanomaisen myyntisopimuksen työnantajansa puolesta.
- **Liitteet mukaan.** Mikäli sopimuksessa on liitteitä, viittaa niihin selkeästi sopimusasiakirjassa ja ota tarvittaessa myös niihin allekirjoitukset sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä. Pyri välttämään tilannetta, jossa tärkeitä liitteitä ei katsottaisi sitovaksi sopimusasiakirjaksi.

- **Kaikilta allekirjoitukset, jokaiselle oma kappale.** Allekirjoita sopimus niin monena kappaleena kuin on osapuoliakin. Jokaisen sopijapuolen tulisi saada oma alkuperäiskappale sopimuksesta, jossa on kaikkien allekirjoitukset.

- **Arkistoi sopimuskappaleesi turvalliseen paikkaan.** Arkistoi lopuksi allekirjoitettu alkuperäinen kappale turvalliseen paikkaan. Muista, että sen joka vetoaa sopimukseen, tulee pystyä näyttämään toteen että sopimus on tehty ja se on tietyn sisältöinen. Tätä on vaikeampi tehdä, jos sopimus on hukassa. Myös tästä syystä kannattaa asioista sopia kirjallisesti, vaikka suullinen sopimus sinänsä on aivan yhtä pätevä.

- **Varmista, että sopimus on ymmärretty.** Sopimus olisi hyvä käydä läpi relevanttien henkilöiden kannalta ja varmistaa, että he ymmärtävät sen sisällön ja siinä määritellyt velvoitteet ja oikeudet. Esimerkiksi jos tiimi osallistuu sopimuksen määrittelemien velvoitteiden täyttämiseen, olisi jokaisen hyvä ymmärtää mitä on sovittu.

- **Palaa sopimukseen tarvittaessa.** Aika ajoin voi olla hyvä tarkistaa mitä tuli

sovittua, mitä toisen osapuolen tulee tehdä ja mitä sinulta odotetaan. Eli varmistaa, että puolin ja toisin toimitaan sovittulla tavalla.

3

Yleistä osakassopimuksista

”Osakassopimus kannattaa tehdä käytännössä aina, kun yhtiön omistaa enemmän kuin yksi osakkeenomistaja.”

Mikä on osakassopimus?

Osakkeenomistajien keskinäiset suhteet, oikeudet ja velvollisuudet sekä osakkeenomistajan suhde yhtiöön määräytyy osakeyhtiölain,

yhtiöjärjestyksen ja osakkeenomistajien keskinäisten sopimusten perusteella. Lähtökohtaisesti osakkeenomistajilla onkin laaja sopimusvapaus, myös osakeyhtiölain puitteissa. Sopimusvapaus ei kuitenkaan

---

”Osakassopimus on vapaamuotoinen ja yleensä luottamuksellinen sopimusasiakirja joka sitoo vain sen osapuolia, kun taas yhtiöjärjestys on julkinen ja pakollinen osakeyhtiön asiakirja, joka sitoo kaikkia nykyisiä ja tulevia osakkeenomistajia.”

ole rajoittamaton. Osakeyhtiölain kannalta sopimusvapauden rajat ovat olemassa lähinnä velkojien suojaksi.

Yhtiöoikeudellinen sopiminen tapahtuu yhtiöjärjestyksessä ja osakkeenomistajien sopimusvapautta määrätä yhtiön toiminnasta rajoittavat osakeyhtiölain tai muun lain pakottavat säännökset ja edellytys siitä, etteivät yhtiöjärjestysmääräykset saa olla hyvän tavan vastaisia (OYL 1:9). Osakassopimukset (eng. shareholders' agreement) täydentävät osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen muodostamaa yhtiöoikeudellista sopimusjärjestelmää ja mahdollistavat sopimisen myös sellaisista asioista ja sellaisella tavalla, joka ei osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen puitteissa ole mahdollista tai edes järkevää.

Osakassopimus on se sopimusinstrumentti, jolla tyypillisesti osakkeenomistajat sopivat keskinäisistä suhteistaan ja yhtiön hallinnosta. Osakassopimuksella voidaan sopia myös samoista asioista, joita voidaan sisällyttää yhtiöjärjestykseen. Osakassopimuksella sovitaan yleensä yhtiön hallinnosta, toimivallan käytöstä ja päätöksenteosta, osakkaiden rahoitusvastuusta ja voitonjaosta, osakkaiden työvelvoitteista, osakkeiden luovuttamisesta ja lunastamisesta, investointipäätöksistä, kilpailukielloista, salassapidosta, immateriaalioikeuksista ja niiden siirtymisestä, sopimusrikkomusten seuraamuksista ja riidanratkaisumenettelyistä.

Vapaamuotoinen sopimus. Osakeyhtiölaki ei kuitenkaan tunne osakassopimusten käsitettä eikä osakassopimuksia ole näin ollen säännelty osakeyhtiölain puitteissa, eli osakeyhtiölakia ei sovelleta osakassopimukseen. Niinpä osakkeenomistajien keskinäisistä suhteista ja yhtiön hallinnosta tekemään osakassopimukseen sovelletaan sopimusoikeuden yleisiä periaatteita ja siten esimerkiksi

oikeustoimilakia (228/1929). Osakassopimus on vapaamuotoinen sopimus, se voidaan siis tehdä suullisestikin, mutta suositeltavaa on tehdä sopimus aina kirjallisesti.

Luottamuksellinen asiakirja. Toisin kuin yhtiöjärjestys, osakassopimus ei ole julkinen, eikä sitä yleensä sellaiseksi halutakaan. Osakassopimus onkin hyvä väline sovittaessa yhtiön asioista sellaisessa tilanteessa, jossa sopimuksen sisältöä ei haluta paljastaa muiden tietoisuuteen. Osakassopimuksen keskeinen idea onkin sopia luottamuksellisesti yksityiskohtaisempia linjauksia yhtiön hallintoa ja toimintaa koskien.

Osakassopimus vs. osakeyhtiölaki ja yhtiöjärjestys. Osakassopimuksen ehdot tulee yhteensovittaa osakeyhtiölain kanssa, sillä sopimuksella ei voi syrjäyttää osakeyhtiölain pakottavia säännöksiä. Pakottavilla säännöksillä tarkoitetaan säännöksiä, joiden osalta ei ole mahdollista sopia toisin. Perussääntö on, että osakassopimuksen sitovuus ei merkitse yhtiöoikeudellista sitovuutta. Niinpä esimerkiksi osakassopimuksen vastainen toiminta ei vielä synnytä osakeyhtiölain vastaisuutta, jos päätös tai toiminta on sopusoinnussa osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen kanssa. Ääriesimerkkinä tämä voi tarkoittaa vaikkapa sitä, että osakassopimuksessa annettu suostumus osakkeiden lunastamiseen voidaan peruuttaa yhtiöoikeudellisesti pätevästi (Kts. tästä esimerkiksi KKO 2020:34). Tosiasiassa kuitenkin vaikka osakkeiden lunastaminen olisi estettävissä yhtiöoikeudellisesti, voi näin toimiva joutua osakassopimuksen sopimusoikeudellisten sanktioiden kohteeksi, kuten maksamaan sopimussakkoa. Se ehkäisee tehokkaasti osakassopimuksen vastaista toimintaa. Tällaisia ongelmia voidaan ennaltaehkäistä yhteensovittamalla osakassopimuksen ja yhtiöjärjestyksen ehtoja.

Osakkeenomistajat voivat yhtiöjärjestyksessä määrätä yhtiön toiminnasta. Yhtiöjärjestys on osakeyhtiön pakollinen ja julkinen asiakirja, joka tulee rekisteröidä kaupparekisteriin. Yhtiöjärjestykseen ei voida ottaa määräystä, joka on osakeyhtiölain tai muun lain pakottavan säännöksen taikka hyvän tavan vastainen. Yhtiöjärjestyksen vähimmäisisältö on säädetty osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksen tulee aina sisältää yhtiön toiminimi, kotipaikka sekä toimiala. Yhtiöjärjestyksen vastainen päätös on sallittu silloin, kun kaikki osakkeenomistajat ovat yksimielisiä asiasta ja päätöksellä ei loukata velkojan suojan toteutumista taikka joista määrääminen on osakeyhtiölain mukaan pakollista yhtiöjärjestyksessä. Tästä johtuu, että osakkeenomistajat voivat kuitenkin

osakassopimuksellakin pätevästi sopia yhtiöjärjestyksen vastaisesti, edellyttäen että kaikki osakkaat ovat sopimuksen osapuolina. On kuitenkin muistettava, että yhtiöjärjestys sitoo yhtiön kaikkia nykyisiä ja tulevia osakkeenomistajia, kun osakassopimus sitoo vain sopimuksen osapuolia. Suositeltavaa yleensä on kuitenkin sovittaa osakassopimuksen ehdot yhtiöjärjestyksen kanssa.

Osakassopimuksen sitovuus. Osakassopimus sitoo vain sen osapuolia, kun taas yhtiöjärjestys sitoo kaikkia yhtiön nykyisiä ja tulevia osakkeenomistajia. Yleensä osakassopimuksen osapuoliksi on syytä tulla kaikki yhtiön osakkeenomistajat.

Osakassopimuksen rikkominen. Osakassopimuksessa osakkeenomistajat usein sitoutuvat olemaan vetoamatta yhtiöjärjestyksen säännökseen tai säännöksiin (kuten lunastuslauseke) taikka osakeyhtiölain tahdonvaltaisiin säännöksiin edellyttäen, että päätöksenteko tapahtuu osakassopimuksen ehtojen mukaisesti. Mikäli sopimusta rikottaisiin ja toimittaisiin lain tai yhtiöjärjestyksen säännösten edellyttämällä tavalla, ei toimenpide todennäköisesti ole pätemätön, mutta menettely voi täyttää sopimusrikkomuksen tunnusmerkistön ja loukkauksen kohteena olevat osakassopimuksen osapuolet voivat vaatia sopimuksessa määriteltäviä ja lainmukaisia seuraamuksia loukkauksesta johtuen, kuten esimerkiksi virheen korjaamista, luontoissuoritusta, sopimussakon maksamista, vahingonkorvausta tai oikeutta lunastaa sopimusta loukanneen osapuolen osakkeet. Vaikka yhtiö olisi sitoutunut osakassopimukseen yhtenä sopijapuolena ja yhtiökokouksen päätös tehtäisiin sopimuksen vastaisesti mutta osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti, ei sopijapuolilla ole mahdollisuutta moittia yhtiökokouksen päätöstä. Heillä voi sen sijaan olla kuitenkin mahdollisuus vedota osakassopimuksen rikkomiseen.

4

Osakassopimuksen suunnittelu

”Milloin tulisi tehdä osakassopimus ja miten siihen tulisi valmistautua?”

Tilanteet, joissa osakassopimuksia tehdään. Käytännössä voi todeta, että osakassopimus kannattaa tehdä lähes aina, jos osakeyhtiön perustaa enemmän kuin yksi osakkeenomistaja tai

osakeyhtiöön myöhemmin tulee uusia osakkeenomistajia. Osakassopimus turvaa sekä osakkeenomistajan intressiä että yhtiön intressiä ja on mahdollistamassa toiminnan jatkuvuutta niissäkin tilanteissa,

jos osakkeenomistajien välille syntyy keskinäisiä ristiriitoja tai joku osakkeenomistaja haluaa luopua omistuksestaan. Tyypillisimpiä tilanteita osakassopimuksen laatimiselle on tasavertaisten omistajien osakassopimus, pääomasijoitustoiminnan osakassopimus ja teollisten kumppaneiden osakassopimus joint venture -tilanteessa sekä vähemmistösuojasopimus sekä pienosakassopimus (esim. työntekijän sitouttaminen).

Miksi osakassopimus tehdään.

Tasavertaisten omistajien osakassopimus solmitaan usein tilanteessa, jossa kaikki tai suurin osa osakkaista myös työskentelee yhtiössä. Omistajien henkinen panos yhtiölle on siten tärkeä.

Osakassopimuksella sovitaankin usein työntekovelvoitteista, kilpailukielloista, immateriaalioikeuksien siirrosta yhtiölle, salassapitovelvoitteista sekä ehdoista, joilla osakas on velvollinen tai muut osakkaat oikeutettuja osakkeiden lunastamiseen, mikäli henkilö ei enää työskentele yhtiössä. Kyseisillä ehdoilla pyritään turvaamaan yrityksen toiminnan jatkuvuus ja arvon säilyminen niissäkin tilanteissa, jos osakkaat ajautuvat keskinäisiin ristiriitoihin tai osakas ei enää halua taikka pysty työskentelemään yhtiössä. Edellä kuvattuja asioita ei haluta

eikä yleensä kannatakaan sisällyttää yhtiöjärjestykseen, joten osakassopimus toimii ikään kuin yhtiöjärjestyksen “jatkeena”, jossa sovitaan luottamuksellisemmin ja yksityiskohtaisemmin yhtiön toiminnasta ja hallinnosta sekä osakkeenomistajien keskinäisistä suhteista ja suhteista yhtiöön.

Pääomasijoittajan osakassopimuksessa taas korostuu omistuksen määräaikainen luonne ja tarve parempaan vähemmistösuojaan kuin mitä osakeyhtiölain lähtökohta tarjoaa. Pääomasijoittajan sijoituksen tavoitteenaa on maksimoida yhtiön arvonnousu ja realisoida määräajan kuluttua tämä arvonnousu myymällä osakkeet tai listaamalla yhtiö pörssiin. Tämä tavoite ohjaa osakassopimuksen laadintaa ja ehtojen muotoilua. Pääomasijoittajan intressissä on taata sopimuksella paremmat tiedonsaantioikeudet sekä parempi mahdollisuus osallistua yhtiön liiketoiminnan ohjaamiseen ja päätöksiin, kuin mitä laki lähtökohtaisesti tarjoaa. Mikäli pääomasijoittaja tulee mukaan olemassa olevaan yhtiöön, saatetaan osakassopimukseen sisällyttää kauppakirjallisia elementtejä (ns. “myyjän vakuutukset” tai “osakkaiden vakuutukset”). Myyjän vakuutukset saatetaan toisaalta antaa myös

osakassopimuksesta erillisessä sijoitussopimuksessa. Pääomasijoittajan kannalta keskeisiä osakassopimuksen ehtoja ovat myös osakkeiden luovutuksia ja myyntiä koskevat ehdot.

Ketkä ovat osakassopimuksen osapuolina. Osakassopimuksen osapuoliksi yleensä kannattaa ottaa kaikki osakkeenomistajat ja myös omistusvaihdostilanteissa on syytä edellyttää, että uusi osakkeenomistaja sitoutuu osakassopimukseen. Tämä siitä syystä, että osakassopimus sitoo vain sopimuksen osapuolia.

Osakkeenomistajien oikeudet ja velvollisuudet voivat olla sopimuksessa tasavertaisia (tasavertaiset osakkeenomistajat) tai sitten ne voivat poiketa toisistaan, jolloin määritellään usein tiettyjä osakasryhmiä, kuten perustajaosakkaat tai pääosakkaat, pienenosakkaat, vähemmistöosakkaat tai sijoittajaosakkaat. Jaettaessa osakkaita eri ryhmiin saatetaan osakassopimuksen jakoa tukea erilaisilla osakesarjoilla, joiden tuottamat oikeudet poikkeavat toisistaan.

Yhtiö osakassopimuksen osapuolena. Usein yhdeksi sopijapuoleksi osakassopimukseen tulee myös kyseinen yhtiö, vaikka kaikki sopimusvelvoitteet ja -oikeudet eivät yhtiötä suoraan

koskisikaan. Sopimuksen oikeudet ja velvoitteet eivät sido yhtiötä, ellei se ole sopimuksen osapuolena. Miksi sitten yhtiö otetaan yhdeksi sopijapuoleksi? Jos yhtiö tulee osakassopimuksen osapuoleksi, saattaa sopimusrikkomuksen kohteeksi joutunut osapuoli helpommin vaatia oikeussuojaa myös sopimuksen osapuolena olevalta yhtiöltä. Toisaalta, joissain tilanteissa voi olla perusteltua, että yhtiö esittää sopimusrikkomusvaatimuksen osakkeenomistajan sijasta. Yhtiön ollessa sopijapuolena saattaa sopimusvelvoitteiden täyttäminen olla myös todennäköisempää. Yhtiötä edustaa sopimuksentekovaiheessa sen hallitus, joten päätös osakassopimukseen sitoutumisesta tehdään hallituksen kokouksessa, jonka pöytäkirjaan päätös on syytä kirjata. Ottaen huomioon osakassopimuksen merkityksen, saattaa olla järkevää tehdä sitä koskeva sitoutumispäätös yhtiökokouksessa.

Työntekijän ottaminen osakkaaksi.

Yrityksissä on usein se tilanne edessä, että halutaan sitouttaa avainhenkilö ottamalla se yhtiön osakkaaksi. Tämä on tyypillistä esimerkiksi asiantuntijayrityksissä, kuten konsulttiyhtiöissä. Tällaisen työntekijäosakkaan kanssa tehdään yleensä osakassopimus ja sopimuksen tekeminen onkin usein osakkuuden

saamisen edellytyksenä. Yhtiössä voi olla myös käytössä erillinen johdon osakassopimus ja pienosakkaiden osakassopimus.

Työntekijöiden ottaminen osakkaaksi voidaan toteuttaa osakekauppana (vanhat osakkeenomistajat myyvät omia osakkeitaan) tai suunnatulla annilla, josta on tehtävä päätös yhtiökokouksessa 2/3 määräenemmistöllä. Päätöksessä on samalla perusteltava painava taloudellinen peruste osakeannin tekemiselle.

Osakekauppa tai uusien osakkeiden merkintä tulisi lähtökohtaisesti tehdä ns. käypään arvoon. Osakekaupassa mahdollisesti syntyvä myyntivoitto on luovutusvoittoa vanhoille osakkeenomistajille. Mikäli uusi osakkeenomistaja ostaisi tai merkitsisi osakkeet alle käyvän arvon, aiheutuu siitä tuloveroseuraamuksia ostajalle ja saatua etua pidetään ansiotulona.

Työntekijän ottamisessa osakkaaksi tulee myös huomioida osakeyhtiölain lähtökohta, jonka mukaan yhtiö ei saa rahoittaa omien osakkeidensa hankintaa. Osakeyhtiölain 13:10.2 sisältää kuitenkin poikkeuksen tähän pääsääntöön, jonka mukaan yhtiö voi antaa jakokelpoisten varojen rajoissa rahalainaa, varoja tai vakuutta käytettäväksi siihen

tarkoitukseen, että yhtiön työntekijä hankkii yhtiön osakkeita. Mikäli osakkeet ostetaan tai merkitään kokonaan tai osin velaksi, on siitä syytä tehdä erillinen kirjallinen velkakirja, josta käy ilmi velan suuruus, maksusuunnitelma sekä velan korko.

Sopimusmallit ja sopimuksen

räätälöinti. Osakassopimuksista on saatavilla useita erilaisia mallisopimuksia. Koska osakassopimus laaditaan aina tiettyä tilannetta ja tavoitteita varten, tulee mallisopimuksen ehdot ymmärtää hyvin ennen sopimuksen käyttöä. Usein on tarvetta myös räätälöidä mallisopimusta. Räätälöinnissä otetaan samalla myös kantaa siihen, mitkä ehdot sisältyvät yhtiöjärjestykseen ja mitkä osakassopimukseen. Yhtiöjärjestyksen osalta on hyvä huomioida myös yhtiöjärjestyksen muuttamista koskeva menettely, joka edellyttää 2/3 määräenemmistön päätöstä yhtiökokouksessa ja muutoksen rekisteröintiä kaupparekisterissä (yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintimaksu on 275 tai 380 euroa). Toki osakassopimuksen muuttaminenkin voi olla vaikeaa, mikäli se edellyttää yksimielisyyttä. Sopimusta räätälöitäessä tulee välttää ristiriitaisten ehtojen syntymistä ja “sopimusaukkoja”, eli sitä

että sopimuksessa jää tärkeitä asioita kokonaan vaille ehtoja.

Osakassopimuksen tekeminen

käytännössä. Osakassopimus laaditaan yleensä yritystä perustettaessa tai myöhemmässä vaiheessa, jos yhtiön osakkeenomistajien lukumäärä kasvaa yli yhden. Osakassopimus tehdään yleensä myös silloin, jos yhtiöön tulee mukaan ulkopuolinen sijoittaja.

Osakassopimusluonnos laaditaan yrityksen tarpeista ja lähtökohdista ja siitä neuvotellaan sopijapuolten kesken. Yhtiön tullessa osakassopimuksen osapuoleksi yhtiötä edustaa ja sopimuksen allekirjoittaa yhtiön puolesta sen hallitus. Minimissään osakassopimukseen liittymisestä tulee päättää hallituksen kokouksessa, suositeltavaa on tehdä osakassopimuksen hyväksymistä koskeva päätös yhtiökokouksessa. Tämän jälkeen alkaa sopimuksen täytäntöönpanovaihe. Sopimusta saatetaan myös muuttaa sen voimassaoloaikana yhteisesti sopimalla. Lisäksi uusia osakkeenomistajia saattaa tulla sopimuksen osapuoleksi ja vanhoja poistua omistusjärjestelyjen seurauksena.

Liitteet ja muut asiakirjat. Yhtiötä perustettaessa osakassopimuksen liitteeksi voidaan ottaa kyseisen yhtiön yhtiöjärjestys ja perustamissopimus.

Yhtiöjärjestys voidaan ottaa liitteeksi myös siinä tilanteessa, että ollaan muuttamassa yhtiöjärjestystä yhtiön toiminnan ollessa jo operatiivista, esimerkiksi pääomasijoittajan tullessa yhtiön osakkaaksi. Lisäksi liitteeksi voidaan ottaa yhtiön liiketoimintasuunnitelma.

Liiketoimintasuunnitelman osalta liitteen muuttaminen on syytä tehdä joustavammaksi kuin koko sopimuksen muuttaminen, eli liiketoimintasuunnitelman päivittäminen tulisi olla joustavammin toteutettavissa. Osakassopimuksen liitteeksi voidaan ottaa myös esimerkiksi toimitusjohtajasopimusluonnos ja johtajasopimusluonnos, jota tullaan käyttämään toimitusjohtajan ja johtaja-asemassa olevien työntekijöiden työsopimuksia solmittaessa. Liitteet tulee ottaa oikealla tavalla sopimuskentäksi asiakirjoiksi, eli niihin tulee viitata osakassopimuksessa ja ne tulee toimittaa kaikille sopijapuolille ennen sopimuksen allekirjoittamista.

5

Osakassopimuksen sisältö

”Mitä kysymyksiä tulisi esittää itselle ennen osakassopimuksen laatimista?”

Mitä asioita tulisi pohtia osakassopimusta laadittaessa?

Osakassopimuksen laatimisen ja suunnittelun voi aloittaa esittämällä itselleen (ja muille osakkeenomistajille)

joukon kysymyksiä. Nämä ohjaavat sopimuksen suunnittelua ja lopulta ehtojen muotoilua.

Liiketoiminnan tavoitteet. Mitkä ovat toiminnan tavoitteet? Onko tavoitteena myydä yritys muutaman vuoden päästä sijoittajalle tai listata pörssiin vai lähinnä kasvattaa yrityksen arvoa ja turvata yhtiön tulevaisuus, ilman merkittäviä suunniteltuja muutoksia omistajapohjassa? Sovitut tavoitteet tulee kirjata osakassopimuksen “tausta ja tarkoitus” kappaleeseen.

Osapuolet ja tasavertaisuus. Tehdäänkö sopimus kaikkien osakkeenomistajien kanssa? Miten varmistetaan, että myös tulevat uudet osakkeenomistajat tulevat sopijapuoleksi? Ovatko kaikki osakkeenomistajat osakassopimuksessa tasavertaisia vai sisällytetäänkö sopimukseen osakasryhmiä? Tuleeko yhtiö yhdeksi sopijapuoleksi? Sopimus ei sido yhtiötä eikä yhtiö voi vedota sopimukseen, ellei se ole sopijapuolena.

Rahoituksen tarve. Miten toimintaa on tarkoitus rahoittaa? Tulorahoituksella? Ulkopuolisilla rahoittajilla? Onko osakkailla velvollisuutta tarjota lisää oman tai vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia tai vakuuksia yhtiön rahoittamiseksi?

Varojen jako. Miten on tarkoitus jakaa yhtiön varoja? Osakassopimuksessa voidaan luopua osakeyhtiölain mukaisesta oikeudesta vaatia osingonjakoa. Osingonjaon rajoittaminen osakassopimuksessa voi olla tarpeellista silloin, kun pyritään maksimoimaan osakkeen arvonnousu ja sijoittamaan voittovarot uudelleen yritykseen ja sen toiminnan kehittämiseen. Osingonjakoa voidaan myös rajoittaa määräaikaisesti esimerkiksi tietyiltä ensimmäisiltä toimintavuosilta.

Työntekovelvoitteet. Ovatko kaikki osakkeenomistajat myös työntekijöitä? Mitä sovitaan osakkaiden työntekovelvoitteita koskien? Onko työntekovelvoite sitova vain tietyn määrän vuosia sopimuksen solmimisesta? Edellyttääkö osakassopimuksen osapuolena oleminen myös työskentelyä yhtiössä?

Osakkeiden luovutukset. Missä tilanteissa osakkeenomistajat ovat oikeutettuja tai velvoitettuja luopumaan osakeomistuksistaan (ns. good leaver ja bad leaver -ehdot)? Onko muilla osakkeenomistajilla etuosto-oikeus lunastaa osakkeista luopuvan osakkaan

osakkeita? Miten toimitaan, jos osakkeenomistajien välille syntyy ristiriitoja? Entä jos osakkeenomistaja kuolee tai hänelle tulee avioero ja osakeomistus kuuluu avio-oikeuden alaiseen omaisuuteen?

Osakkeiden arvostus

luovutustilanteissa. Miten osakkeet arvostetaan luovutustilanteissa? Miten arvostus poikkeaa tai poikkeako se good leaver ja bad leaver -tilanteissa? Vaihtoehtoja ovat mm. osto- tai myyntihetken käypä arvo, substanssiarvo, nimellisarvo taikka merkintähinta. Yleensä bad leaver -tilanteissa luovutus tapahtuu alhaisemmalla hinnalla.

Osakkaiden tiedonsaantioikeudet. Laki tarjoaa osakkeenomistajille lähtökohtaisesti rajalliset tiedonsaantioikeudet yhtiön toiminnasta (lähtökohta: vain julkiset tilinpäätösasiakirjat). Onko tiedonsaantioikeuksia tarpeen laajentaa, esimerkiksi sellaisten osakkeenomistajien suhteen, jotka eivät aktiivisesti työskentele yhtiössä tai ole sen johdossa tai hallituksessa?

Yhtiön hallinto ja päätöksenteko. Onko tarpeen sopia siitä, miten hallituspaikat määräytyy ja millaiset nimittämisoikeudet osakkailla on hallituksen jäsenten suhteen? Onko tarpeen edellyttää, että tietyt päätökset tuotava hallituksen päätettäväksi? Onko tarpeen sopia, että tietyn nimenomaiset päätökset voidaan tehdä vain nimettyjen tai tiettyjen osakasryhmien suostumuksella (esim. vähemmistö-sijoittajaosakkaat)? Kenellä on mahdollisuus vaatia, että hallitus kutsutaan koolle? Erityisesti sijoittajaosakkaiden intressissä voi olla turvata riittävät vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoon. Samalla tulee kuitenkin välttää sitä, että ehdoista tulee niin tiukat, että yrityksen toiminta saattaa halvaantua. Mikäli päätöksentekomenettelyistä ei sovita, noudatetaan osakeyhtiölain lähtökohtaa eli enemmistö-päätöksiä sekä yhtiökokouksen että hallituksen päätöksissä.

Myötämyyntioikeus ja -velvollisuus. Jos yksi osakkeenomistaja neuvottelee osakkeiden myynnistä ostajan kanssa, onko hän velvollinen pitämään myynnin ehtona sitä, että myös muilla osakkeenomistajilla on oikeus myydä osakkeensa samoin ehdoin ostajalle (ns. tag-along -ehto). Tämä voi olla varsinkin vähemmistöomistajien intressissä.

Sopimuksessa voidaan myös sopia myötämyyntivelvollisuudesta (ns. drag along -ehto), jonka perusteella osakkaat ovat velvollisia myymään osakkeensa vastaavin ehdoin, joilla tietty tai tietyt osakkeenomistajat ovat hyväksyneet osakkeita koskevan ostotarjouksen.

Kilpailu- ja houkuttelukielto, immateriaalioikeudet, salassapito. Onko osakkailla oikeus harjoittaa yhtiön kanssa kilpailevaa toimintaa vai rajoitetaanko tätä osakassopimuksessa jollain tavoin? Onko kilpailukiellon voimassaolo sidottu työskentelyyn yhtiössä vai onko kilpailukielto voimassa työskentelystä riippumatta? Onko kilpailukielto voimassa jossain muodossa myös sopimuksen päättymisen jälkeen? Sisältyykö kilpailukieltoehtoon myös kielto houkutella yrityksen asiakkaita ja/tai työntekijöitä toiselle yritykselle? Tietovaltaisilla aloilla on syytä myös sopia immateriaalioikeuksien siirtymisestä yhtiölle, sillä ilman nimenomaista sopimusta, osakkaiden luomat oikeudet eivät automaattisesti siirry yhtiölle. Sopimukseen on myös yleensä syytä sisällyttää salassapitolauseke, joka kieltää yhtiötä koskevan luottamuksellisen tiedon luovuttamisen kolmannelle sekä tiedon käyttämisen muuhun tarkoitukseen kuin yhtiön hyväksi. Kilpailukieltoa ja

salassapitovelvoitteiden noudattamista voidaan tehostaa sopimussakolla, onko tämä tarpeen?

Kilpailukieltoehtoja laadittaessa on syytä huomioida 1.1.2022 voimaan tullut työsopimuslain muutos, joka teki työntekijöiden kanssa solmittavat kilpailukieltosopimukset työnantajalle maksullisiksi. Työsuhteen tunnusmerkistön täytyminen on pakottavaa lainsäädäntöä, joten osakassopimustakin laadittaessa tulisi arvioida mikä on yhtiön hyväksi työskentelevän osakkeenomistajan rooli yhtiössä ja täyttääkö se työsuhteen tunnusmerkistön. Jos esimerkiksi osakkuus on osakassopimuksessa vahvasti kytketty yhtiössä työskentelemiseen ja/tai osakas on muutoin kokonaisarvioinnin perusteella katsottavissa tosiasiallisesti työntekijäksi, kilpailukieltosopimuksia koskevat työsopimuslain säännökset saattavat soveltua tilanteeseen osakasroolista ja osakassopimuksia muutoin koskevasta laajasta sopimusvapaudesta huolimatta. Niinpä työsopimuslain soveltuminen on arvioitava aina tapauskohtaisesti. Samalla tulee arvioida sekin, onko kilpailukiellon sijasta järkevämpää esimerkiksi käyttää ainoastaan houkuttelukieltoehtoa niiden osakkaiden osalta, joiden osalta se saattaisi olla riittävä ja jotka selvimmin ovat

katsottavissa työntekijöiksi.

Sopimusrikkomukset. Yleensä sopimusrikkomuksesta määrätään seuraamukseksi sopimussakkoa ja velvollisuus suorittaa vahingonkorvausta sakon ylittävältä osalta.

Luontoissuoritusvelvollisuus on myös yksi mahdollinen seuraamuskeino, mikäli se vain on mahdollinen. Keskeinen kysymys on se, onko sopimussakko seuraamuksena kaikille sopimusrikkomuksille vai ainoastaan osalle? Ja toiseksi, voiko sopimusrikkomuksen seuraamuksena olla myös muiden osakkaiden oikeus lunastaa sopimusta rikkoneen osakkaan osakkeet ja jos, mihin hintaan?

Sopimuksen voimassaolo. Voiko osakkeenomistaja pysyä osakassopimuksen osapuolena ja osakkeenomistajan myös silloinkin, jos hän ei enää työskentele yhtiössä? Pääsääntöisesti sopimus on voimassa niin kauan, kun osakas on sopijapuolena.

6

Lakimiehen vinkit tärkeimpiin sopimusehtoihin

---

1. Osapuolet

Osapuolia koskevassa kappaleessa luetellaan kaikki sopijapuoleksi tulevat osakkeenomistajat ja yhtiö yhtenä sopijapuolena, mikäli se halutaan yhdeksi sopimuksen osapuoleksi. Osapuolet tulee yksilöidä riittävällä tarkkuudella (esim. y-tunnus ja henkilötunnus) ja kullekin osapuolelle määritellä yleensä myös tietty termi, jota osakkaasta käytetään sopimuksessa, esim. “Osakas 1”, “Osakas 2”, “Yhtiö” ja niin edelleen. Mikäli osakkaista muodostetaan osakasryhmiä joilla on toisistaan poikkeavia oikeuksia, ilmenee se usein myös määritelmästä, esim. “Pääosakas 1” ja “Pääosakas 2”. Kuten aiemmin mainittu, tarkoituksenmukaista on yleensä ottaa kaikki osakkeenomistajat ja yhtiö sopimuksen osapuoliksi, sillä sopimus sitoo vain sen osapuolia ja vain sopijapuolet voivat vedota sopimukseen. Sopimus ei myöskään sido yhtiötä, ellei se

ole sopijapuolena. Kun yhtiö on osapuolena, sopimusrikkomusvaateita voidaan mahdollisesti esittää myös yhtiölle ja toisaalta yhtiö voi olla myös itse esittämässä vaateita sopimusrikkomusten perusteella.

2. Sopimuksen tausta ja tarkoitus

Sopimuksen taustan ja tarkoituksen kuvauksessa määritellään millaisesta yhtiöstä on kyse, mitä liiketoimintaa se tulee harjoittamaan ja millaisia tavoitteita sopijapuolilla on yhtiötä koskien. Usein sopimuksen liitteeksi otetaan myös liiketoimintasuunnitelma. Mikäli osakassopimuksen osapuolena on sijoittajaosakas, on yleensä tämän intressissä kuvata taustan ja tarkoituksen yhteyteen myös se, että osapuolten tavoitteena on maksimoida yhtiön arvonnousu ja mahdollinen myynti toiselle sijoittajalle taikka listata yhtiö pörssiin (exit-tavoite).

Taustan ja tarkoituksen kuvauksella on tärkeä merkitys sopimuksen kannalta. Ensinnäkin, sillä varmistetaan, että sopijapuolilla on yhtäläiset tavoitteet yhtiön osalta ja ne on myös selkeästi dokumentoituina sopimukseen. Taustan ja tarkoituksen kuvaus auttaa muiden sopimusehtojen tulkinnassa sekä saattaa myös täydentää mahdollisia "sopimusaukkoja", eli asioita, joista ei ole sovittu. Tästä syystä tämä on tärkeä kappale sopimuksessa ja sen muotoilemiseen kannattaa kiinnittää huomiota.

3.Yhtiön omistus ja sen jakautuminen

Osakassopimukseen sisällytetään yleensä informatiivisena kappaleena tieto siitä, miten osakeomistus jakautuu sopimuksen allekirjoitushetkellä.

Mikäli sopimuksen allekirjoituksen hetkellä merkitään uusia osakkeita, otetaan yleensä tästä ehdot myös osakassopimukseen. Tällöin määritellään yleensä sopimuksessa osakekohtainen merkintähinta, merkitsijän nimi ja merkittävien osakkeiden lukumäärä sekä osakeomistusten jakautuminen merkinnän jälkeen (osakkaan nimi, osakkeiden lkm ja osakeomistus-%). Sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä pidetään yleensä (ylimääräinen)

yhtiökokous, jossa hyväksytään osakassopimus, osakemerkinnät sekä mahdollinen uusi yhtiöjärjestys. Tämä yleensä mainitaan myös osakassopimuksessa.

4.Yhtiön rahoitus

Yhtiön rahoitusta koskeva kappale tulee räätälöidä tilanne- ja tarvekohtaisesti. Kappaleessa otetaan kantaa siihen, miten toiminta on tarkoitus rahoittaa. Keskeinen kysymys on se, onko osakkailla velvollisuus tarjota lisärahoitusta tai -vakuuksia yhtiölle vai ei. Usein lähtökohta on se, että osakassopimuksessa ei luoda lisärahoitusvelvollisuutta osakkaille, vaan lisärahoituksesta sovitaan tapauskohtaisesti.

5.Osakkaiden vakuutukset

Vakuutusten antajina toimii yleensä nimenomaan osakkaat eikä yhtiö. Suppeamuotoisessa vakuutuslappaleessa osakkaat vakuuttavat, että he tulevat toimimaan osakassopimuksen mukaisesti eivätkä he ole tehneet tai tule tekemään sopimuksen voimassaollessa muita sellaisia osakassopimuksia, jotka olisivat ristiriidassa kyseisen osakassopimuksen kanssa. Tämä suppea malli sopii hyvin tilanteisiin, joissa tasavertaiset omistajat solmivat osakassopimuksen.

Mikäli sopimuksen osapuoleksi tulee pääomasijoittaja, vakuutukset saattavat olla yksityiskohtaisempia ja luonteeltaan lähempänä osakekauppakirjan myyjän vakuutuksia. Tällöin perustajaosakkaat antavat pääomasijoittajille vakuutuksia yhtiötä koskevasta tiedosta ja sen paikkansapitävyydestä. Tässä tilanteessa on mahdollista, että vakuutuksenantajina toimivat ainoastaan perustajaosakkaat eikä esimerkiksi myöhemmät työntekijäosakkaat.

Vakuutusten pääasiallisena tarkoituksena on saada vakuutuksenantajat miettimään vakuutukseen sisältyviä seikkoja ja kertomaan mahdollisista epäkohdista ja riskeistä. Toissijaisesti vakuutus tarkoittaa sitä, että vakuutuksenantaja on velvoitettu suorittamaan korvausta vakuutusten paikkansapitämättömyydestä. Tästä syystä vakuutustehtoihin ja vakuutusten antamiseen tulee kiinnittää huomiota.

6.Toimenpiteet sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä

Sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä saatetaan tehdä myös toimenpiteitä, kuten hyväksyä ja rekisteröidä uusi yhtiöjärjestys, hyväksyä osakemerkinnät ja tietenkin myös valtuuttaa hallitus allekirjoittamaan osakassopimus yhtiön puolesta. Uusi

yhtiöjärjestys tulee muistaa rekisteröidä viipymättä. Yhtiöjärjestyksen muuttaminen edellyttää tavanomaisesti yhtiökokousta ja siellä tehtävää määräenemmistöpäätöstä, mutta osakkaat voivat yksimielisesti päättää asiasta yhtiökokousta pitämättäkin yhtiökokoukselle kuuluvasta asiasta. Tällainen päätös on kirjattava, päivättävä, numeroitava ja allekirjoitettava. Jos yhtiössä on useampia kuin yksi osakkeenomistaja, vähintään kahden heistä on allekirjoitettava päätös.

7.Yhtiön hallinto ja johtaminen

Päätöksentekoa ja hallintoa koskevat ehdot voidaan tehdä kevyeksi, mikäli ei ole merkittävää tarvetta poiketa osakeyhtiölain vähemmistösuojaehdoista vähemmistöosakkeenomistajan hyväksi. Poikkeaminen on tarpeen yleensä silloin, kun osakkeenomistajana on pääomasijoittaja tai muu sijoittajaosakas. Tällaisen osakkeenomistajan intressissä on varata riittävät vaikutusmahdollisuudet yrityksen johtamiseen ja toimintaan ja varata veto-oikeus keskeisten päätösten osalta. Ideana on se, että tietyt merkittävät päätökset edellyttävät esimerkiksi tiettyjen osakkaiden tai osakasryhmien hyväksyntää (esim. liiketoimintasuunnitelman muuttaminen, toimitusjohtajan erottaminen/nimittäminen,

isot investoinnit, yritysjärjestelyt, selvitystilaan asettaminen, osakepääoman muutokset ja osakeantien järjestäminen, liiketoiminnan lopettaminen ja yhtiön purkaminen, yhtiöjärjestyksen muuttaminen, varojen jako siltä osin kuin se poikkeaa osakassopimuksen ehdoista). Päätöksentekoehdot ja veto-oikeus voi myös olla omistajaryhmäkohtaista. Tärkeätä kuitenkin on välttää sitä, että yrityksen toiminta halvaannutettaisiin liian tiukoilla ehdoilla.

Mikäli yhtiökokouksen ja hallituksen päätöksentekomenettelyistä ei sovita, sovelletaan osakeyhtiölain säännöksiä päätöksentekoon, eli päätöksenteko tapahtuu lähtökohtaisesti enemmistöpäätöksin.

Hallituksen osalta sopimuksessa voidaan määritellä hallituksen jäsenten nimeämisestä, esimerkiksi että kullakin osakkeenomistajalla tai osakasryhmällä on oikeus nimetä hallituksen jäsen/jäseniä. Sopimuksessa voi olla myös ehdot hallituksen hallituksen puheenjohtajan valinnasta, kokouskäytännöistä, kokousten vuotuisesta määrästä, päätösvaltaisuudesta ja päätöksenteosta hallituksen kokouksissa, puheenjohtajan äänestä, kokousmateriaalien toimittamisesta ja kokouksen koolle

kutsumisesta, jolloin yleensä kullekin osakkeenomistajalle varataan mahdollisuus saada hallitus kutsuttua koolle. Sopimuksessa voidaan ottaa myös kantaa siihen, otetaanko hallituksen jäsenille vastuuvakuutus.

Toimitusjohtajan osalta sopimuksessa voidaan informatiivisesti todeta, että hallitus erottaa ja nimittää toimitusjohtajan ja toimitusjohtaja toimii tehtävässään erillisen toimitusjohtajasopimuksen mukaisesti. Sopimusmalli voidaan ottaa osakassopimuksen liitteeksi. Myös toimitusjohtajan osalta voidaan todeta mahdollinen velvollisuus ottaa vastuuvakuutus. Mikäli toimitusjohtaja nimetään osakassopimuksessa, on sanamuodon syytä olla sellainen että se mahdollistaa joustavuuden sopimuksen voimassaoloaikana (esim. “ensimmäinen toimitusjohtaja on...”, “toimitusjohtaja sopimuksen voimaantulohetkellä on...”).

8.Osakkaiden tiedonsaantioikeudet

Osakkailla on lähtökohtaisesti varsin rajalliset tiedonsaantioikeudet osakeyhtiölain perusteella. Tämä koskee lähinnä vain tilinpäätösasiakirjoja. Osakassopimuksella pyritäänkin sopimaan ja turvaamaan osakkaille laajemmat tiedonsaantioikeudet, kuin mitä laki

tarjoaa. Tilinpäätöstietoja koskevaa tiedonsaantioikeutta voidaan ensinnäkin sopimusperusteisesti aikaistaa lain lähtökohtaan verrattuna. Tämän lisäksi osakkaalle voidaan varata oikeus tutustua yhtiön toimintaan ja toimitiloihin normaalin työajan puitteissa sekä keskustella yhtiön johdon ja muiden avainhenkilöiden kanssa yhtiön toimintaan liittyen.

9.Osakkaiden työskentely yhtiössä

Tasavertaisten omistajien osakassopimukselle on tyypillistä että kaikki tai valtaosa osakkaista työskentelee yhtiössä. Osakassopimuksessa voidaankin määritellä velvollisuus työskennellä yhtiössä ja edistää yhtiön liiketoiminnan kehittymistä parhaan kyvyn mukaan. Velvollisuus voi olla myös määräaikainen. Työskentelyvelvollisuutta osakkeenomistajalla ei ole, ellei sellaisesta erikseen sovita. Sopimuksessa otetaan myös usein kantaa siihen, millä ehdoin työskentely tapahtuu (esim. työsopimusmalli liitteeksi). Lisäksi voidaan ottaa kantaa siihen, millainen vaikutus osakeomistukselle on sillä, että henkilö lopettaa työskentelyn yhtiössä, eli voiko henkilö pysyä osakkeenomistajana silloinkin, kun hän ei enää työskentele yhtiössä. Yleensä vaikutus osakeomistukseen jaetaan ns. good leaver

ja bad leaver -tilanteisiin, eli vähintäänkin bad leaver -tilanteissa muilla osakkeenomistajilla (ja toissijaisesti yhtiöllä) on oikeus lunastaa lähtijän osakkeet ennalta sovittuun hintaan, joka usein on alhaisempi verrattuna good leaver -tilanteisiin. Bad leaver -tilanteita ovat yleensä esimerkiksi osakassopimuksen rikkominen taikka työsuhteen purkaminen tai irtisanominen työsopimuslain henkilöperusteella (poislukien pitkäaikainen sairaus).

10.Varojen jako yhtiöstä

Varojen jakoa koskevat ehdot ovat myös yksi eniten tapauskohtaisesti räätälöitäviä osakassopimuksen ehtoja. Kannattaa muistaa, että osakeyhtiölain lähtökohtana on ns. vähemmistöosinko, eli osakkeenomistajat voivat vaatia osinkoa jaettavaksi osakeyhtiölain määrittämässä laajuudessa. Mikäli tästä halutaan poiketa ja erityisesti jos osingonjakomahdollisuutta halutaan rajata, tulee siitä ottaa ehdot osakassopimukseen. Voidaan esimerkiksi määrätä, että tietyiltä ensimmäisiltä vuosilta ei jaeta osinkoa lainkaan, mikäli voittovarot on tarpeen käyttää yrityksen kehittämiseen.

11.Osakkeiden luovutukset

Osakkeiden luovutuksia koskevat ehdot ovat yksi osakassopimuksen tärkeimmistä kappaleista. Nämä tulee muotoilla myös tapauskohtaisesti sopivaksi. Luovutuksia koskevilla ehdoilla on tärkeä turvata yhtiön toiminnan jatkuvuus niissäkin tilanteissa, kun osakkaiden välillä syntyy konflikteja tai jokin osakas ei enää halua tai pysty työskennellä yhtiössä (esim. eläköityminen, alan vaihto, kuolema, sairastuminen, avioero). Luovutusta koskevat ehdot ovat erityisen tärkeitä myös sijoittajaosakkaalle, jonka intressissä on nimenomaan maksimoida osakkeiden arvonnousu ja realisoida arvonnousu osakkeiden myynnin kautta.

Luovutuksia koskevissa ehdoissa pyritään yleensä estämään osakkeiden luovutukset ei-toivotuille tahoille ja sallimaan vain sopimuksenmukaiset osakkeiden luovutukset.

Osakassopimuksessa usein sovitaan, että mikäli luovutus tapahtuu osakassopimuksen ehtojen mukaisesti, yhtiöjärjestyksen mahdolliseen lunastus- tai suostumuslausekkeeseen ei vedota. Luovutuksia koskevassa kappaleessa usein myös todetaan osakkeiden panttauskielto. Mikäli osakkeet voitaisiin pantata, saattaisi

osakkeiden luovutuksiin liittyvät sopimusvelvoitteet vaarantua.

Osakkeiden lunastus- ja luovutustilanteissa usein muille osakkaille annetaan ensisijainen mahdollisuus lunastaa osakkeet tiettyyn sopimuksessa määriteltyyn hintaan ja toissijaisesti yhtiölle oikeus lunastaa osakkeet. Yhtiön omien osakkeiden oston osalta tulee muistaa myös osakeyhtiölain säännökset ja rajoitukset.

Luovutusta koskevissa osakassopimuksen ehdoissa otetaan usein kantaa myös siihen, miten osakkeesta maksettava hinta lasketaan, mikäli muut osakkeenomistajat tai yhtiö lunastaa osakkaan osakkeet. Hinnanmääräytyminen riippuu usein siitä, onko kyse ns. good leaver vai bad leaver -tilanteesta. Jälkimmäisessä tapauksessa hinta on yleensä alhaisempi ja lunastushinnalla on sopimusakkoon rinnastettavia piirteitä. Luovutushinnan laskentatavassa tulee huomioida vaihtoehtoiset veroseuraamukset.

Vaihtoehtoisia hinnanlaskutapoja:

Käypä arvo. Verottajan lähtökohta sille, että luovutuksesta ei koidu ansiotuloveroseuraamuksia osakkeiden ostajalle. Käyvän arvon laskemiseen yleensä kannattaa nimetä riippumaton

tilintarkastaja, jonka laskelmaa osakkaat sitoutuvat noudattamaan. Käyvän arvon laskeminen usein edellyttää sitä, että osakkeista olisi joitain referenssiluovutuksia.

Substanssiarvo. Viimeisen vahvistetun tilikauden nettosubstanssiarvo on hyvä vaihtoehto silloin, kun käyvän arvon määrittäminen on vaikeaa.

Substanssiarvoa käytetään usein esimerkiksi asiantuntijapalveluyhtiöiden osakassopimuksissa laskentaperusteena osakkaiden välisissä osakeluovutuksissa.

Nimellisarvo tai merkintähinta.

Nimellisarvoa tai merkintähintaa käytetään osakeluovutuksissa hintana yleensä sanktioluontoisesti silloin, kun muut osakkeenomistajat ovat oikeutettuja lunastamaan osakassopimusta rikkoneen osakkaan osakkeet.

12. Myötämyyntioikeus ja -velvollisuus

Osakassopimukseen saatetaan sisällyttää myötämyyntioikeus ja -velvollisuusehdot (ns. tag along ja drag along -ehdot). Jos yksi osakkeenomistaja neuvottelee osakkeiden myynnistä ostajan kanssa, onko hän velvollinen pitämään myynnin ehtona sitä, että myös muilla osakkeenomistajilla on oikeus myydä osakkeensa samoin ehdoin ostajalle (ns.

tag-along -ehto). Tämä voi olla varsinkin vähemmistöomistajien intressissä.

Sopimuksessa voidaan myös sopia myötämyyntivelvollisuudesta (ns. drag along -ehto), jonka perusteella osakkaat ovat velvollisia myymään osakkeensa vastaavin ehdoin, joilla tietty tai tietyt osakkeenomistajat ovat hyväksyneet osakkeita koskevan ostotarjouksen. Drag along -ehto on erityisesti pääomasijoittajien intressissä.

13. Kilpailu- ja houkuttelukielto

Kilpailu- ja houkuttelukieltoehdoilla pyritään varmistamaan se, että osakas tai osakkaat eivät käytä yhtiöön liittyvää liiketoimintaosaamistaan ja asiakas- ja muita kumppanuussuhteitaan vilpillisesti kilpaillakseen yhtiön kanssa.

Osakkeenomistajalla ei ole kilpailukieltovelvoitetta, ellei sellaisesta erikseen sovita. Niinpä osakkeenomistaja on lähtökohtaisesti kilpailukiellon osalta vapaammassa asemassa kuin esimerkiksi työsuhteessa oleva työntekijä. Myöskään toimitusjohtajalla ei ole lähtökohtaista kilpailukieltovelvoitetta, ellei sellaisesta sovita. Tämä korostaa kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen tarvetta. Kilpailukielto voi olla yleinen ja se voi olla voimassa sopimuksen voimassaoloajan ja määräajan sen päätyttyä. Kilpailukielto

saattaa olla myös muilla tavoin, esimerkiksi maantieteellisesti tai toimialallisesti rajoitettu. Toisaalta tulisi huomioda myös se, ettei kohtuuttomasti rajoiteta henkilön ammatinharjoittamismahdollisuutta.

Houkuttelukieltoehdolla sitoudutaan yleensä vielä siihen, että ei houkutella yhtiön työntekijöitä ja/tai asiakkaita toisen yhtiön palvelukseen tai asiakkaiksi.

Kilpailukiellon noudattamista tehostetaan usein sopimussakkoehdolla, joka tarkoittaa sitä, että sopimusrikkomustilanteissa rikkoja on velvollinen suorittamaan tietyn määrätyn rahasumman sopimussakkona muille sopijapuolille siitä huolimatta, että mitään konkreettista vahinkoa ei osoitettaisi syntyneen.

Tarvittaessa kilpailukieltoehdossa voidaan selventää, että kilpailukieltoehto ei estä sijoittamasta saman toimialan (julkisesti listattuihin) yhtiöihin.

Huom! Kilpailukieltoehtoja laadittaessa on syytä huomioda 1.1.2022 voimaantullut työsopimuslain muutos, joka teki työntekijöiden kanssa solmittavat kilpailukieltoehtosopimukset työnantajalle maksullisiksi. Työsuhteen tunnusmerkistön täytyminen on pakottavaa lainsäädäntöä, joten osakassopimustakin laadittaessa tulisi arvioida mikä on yhtiön hyväksi

työskentelevän osakkeenomistajan rooli yhtiössä ja täyttääkö se työsuhteen tunnusmerkistön. Jos esimerkiksi osakkuus on osakassopimuksessa vahvasti kytketty yhtiössä työskentelemiseen ja/tai osakas on muutoin kokonaisarvioinnin perusteella katsottavissa tosiasiallisesti työntekijäksi, kilpailukieltoehtosopimuksia koskevat työsopimuslain säännökset saattavat soveltua tilanteeseen osakasroolista ja osakassopimuksia muutoin koskevasta laajasta sopimusvapaudesta huolimatta. Niinpä työsopimuslain soveltuminen on arvioitava aina tapauskohtaisesti. Samalla tulee arvioida sekin, onko kilpailukiellon sijasta järkevämpää esimerkiksi käyttää ainoastaan houkuttelukieltoehtoa niiden osakkaiden osalta, joiden osalta se saattaisi olla riittävä ja jotka selvimmin ovat katsottavissa työntekijöiksi.

14.Salassapito

Yksityisen osakeyhtiön osakkeenomistajat saavat usein tietoonsa merkittäviä yhtiötä koskevia luottamuksellisia tietoja. Tätä tietoa pyritään suojaamaan salassapitovelvoittein. Ilman sopimusperusteista salassapitovelvollisuutta osakkeenomistajilla ei ole salassapitovelvollisuutta.

Salassapitovelvoite pitää usein sisällään velvollisuuden olla paljastamatta tietoa kolmannelle ja kiellon olla käyttämättä luottamuksellista tietoa muuhun tarkoitukseen kuin yhtiön hyväksi.

Salassapitovelvoite on usein voimassa myös tietyn määräajan sopimuksen päättymisen jälkeen.

Salassapitovelvoitteella suojellaan sinänsä samoja intressejä kuin kilpailukieltoehdolla.

15.Immateriaalioikeudet

Henkisen työn tuloksena syntyvät aineettomat oikeudet, kuten tekijänoikeus, patentit, mallioikeudet ja tavaramerkit, ovat nykypäivänä yritysten arvokkainta omaisuutta. Yrityksen arvon ja toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että varmistetaan sopimuksin aineettomien oikeuksien siirto yritykselle. Aineettomia oikeuksia on saattanut jo syntyä ennen yhtiön rekisteröintiä. Mikäli oikeuksien siirrosta ei sovita, ei oikeudet siirry, sillä lain lähtökohtana on, että oikeudet syntyvät aineiston luoneelle henkilölle.

Tästä syystä on usein ehdottoman tärkeää sisällyttää osakassopimukseen ehto, jonka perusteella osakkaiden työn tuloksina tai rekisteröimällä yhtiötä perustettaessa tai myöhemmin sopimuksen voimassaoloaikana syntyneet aineettomat oikeudet siirretään yhtiölle (ilman erillistä

korvausta). Samalla tulee varmistaa, että yhtiö saa myös oikeuden luovuttaa edelleen kyseiset oikeudet sekä muokata aineistoja. Osakkaiden tulee myös sitoutua siihen, että he tarvittaessa allekirjoittavat ja toimittavat tarpeelliset siirtokirjat ja muut dokumentit, joita saatetaan vaatia oikeuksien rekisteröinnin yhteydessä.

Yhtiössä työskentelevien osakkeenomistajien työ-, johtaja- ja toimitusjohtajasopimukseen on myös syytä sisällyttää vastaavankaltaiset ehdot immateriaalioikeuksien siirtymisestä ja siirtämisestä yhtiölle.

16.Sopimusrikkomukset

Yleensä osakassopimukseen sisällytetään sopimussakkoehdo sopimusrikkomusten varalta, sillä sopimusrikkomuksesta aiheutuvan vahingon toteennäyttäminen olisi muuten erittäin vaikeaa. Usein määrätään myös, että rikkoja on kuitenkin velvollinen korvaamaan sopimussakon ylittävän vahingon. Sopimussakko on yleensä suoritettava toisille osakkaille. Usein myös määrätään, että sopimussakkoon sitoutuu vain toiset osakkaat, joten yhtiö ei voi siinä tapauksessa rikkoa sopimusta tavalla, joka laukaisisi sopimussakon.

Sopimussakko voidaan määrätä seuraamukseksi kaikille sopimusrikkomuksille tai vain tietyille (esim. kilpailukiellole). Voidaan myös määrätä niin, että sopimusta rikkoneelle osapuolelle annetaan kohtuullinen määräaika korjata rikkomuksensa (edellyttäen että se on korjattavissa) ja vasta korjauksen laiminlyönti saattaa aikaansaada sopimussakon suorittamisvelvollisuuden.

Yhtenä seuraamuksena voidaan myös määrätä muille osakkaille (ja toissijaisesti yhtiölle) oikeus lunastaa sopimusta rikkoneen osakkaan osakkeet tiettyyn hintaan (esim. nettosubstanssiarvo, nimellisarvo tai alkuperäinen merkintähinta). Tämä sopimussakon tyyppinen seuraamus, mutta voi olla tärkeä esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa on rikotaan räikeästi kilpailukiellovelvoitetta.

17.Sovellettava laki ja riitojen ratkaisu

Osakassopimus laaditaan suomalaisen yhtiön lähtökohdasta, joten on ilmeistä, että sopimukseen tulisi soveltaa Suomen lakia. Näin on syytä tehdä silloinkin, vaikka sopijapuolina olisi ulkomaisia sijoittajia ja sopimus laaditaan englanninkielisenä.

Riitojen ratkaisuna yksi- tai kolmemieheninen välimiesmenettely (ja tätä edeltävä

neuvotteluelvoite) on usein sopiva, sillä välimiesmenettely takaa luottamuksellisen ja tuomioistuinprosessiin verrattuna nopeamman riitojen ratkaisutavan. Mikäli joidenkin osakkaiden osakeomistukset ovat kovin pieniä (esim. työntekijöiden sitouttaminen), saattaa olla tuomioistuinprosessi olla asianmukaisempi malli tai vaihtoehtoisesti voidaan sopia, että välitystuomioistuimen kuluista vastaa yhtiö.

18.Voimassaolo

Toisinaan osakassopimukset laaditaan määräaikaiseksi tiettyä tarkoitusta varten, mutta yleisempää on, että ne ovat toistaiseksi voimassa. Tyypillistä on määrätä, että osakassopimus on kunkin osakkaan osalta voimassa niin kauan, kuin tämä on osakkaana yhtiössä. Lisäksi voidaan määrätä, että sopimuksen voimassaolo päättyy, jos kaikki osakkeet tulevat yhden osakkeenomistajan omistukseen, yhtiö puretaan tai yhtiön osakkeet tulevat pörssissä julkisen kaupankäynnin kohteeksi.

Voimassaolo on hyvä yleensä sitoa tiettyyn nimettyyn päivämäärään allekirjoituspäivämääriin viittaamisen sijasta.

19.Liitteet

Tilanteesta riippuen osakassopimukseen voidaan ottaa yksi tai useampi liite.

Tyypillisiä liitteitä ovat yhtiöjärjestys (ja mahdolliset muut perustamisasiakirjat kuten perustamissopimus, jos osakassopimus tehdään yhtiötä perustettaessa), pöytäkirjat osakkaiden yksimielisistä päätöksistä, johtajasopimusluonnokset ja liiketoimintasuunnitelma.

Liitteistä tulee tehdä sopimuksentasoisia asiakirjoja viittaamalla niihin nimenomaisesti osakassopimuksessa ja toimittamalla ne ennen sopimuksen allekirjoittamista kaikille sopijapuolille.

20.Sopimuskappaleet ja allekirjoitukset

Mikäli sopimus tehdään ja allekirjoitetaan kirjallisesti, laaditaan siitä yleensä yhtä monta alkuperäistä kappaletta kuin sopimuksella on sopijapuolia. Jokainen osakas allekirjoittaa sopimuksen ja yhtiön puolesta osakassopimuksen allekirjoittaa hallitus.